

TAALBELEID EN DYSLEXIEBELEID

Inhoud

Inleiding	3
Taalbeleid	4
Signalering	4
Begeleiding	4
Taalgericht vakonderwijs	5
Cartesius-coaches	5
Versterkt Talenonderwijs	5
Moderne Vreemde Talen	7
Aansluiting VO-HO taalvaardigheden	7
Dylexiebeleid	8
Inleiding	8
Wat is dyslexie?	8
Wat doet de school?	9
Voorlichtingsbijeenkomst voor ouders en dyslectische leerlingen	9
Het signaleringsonderzoek in de brugklas	9
Steunlessen	10
Faciliteiten voor dyslectici	10
Officiële regelingen m.b.t. het eindexamen	10
Beoordeling op spelling	11

Inleiding

In dit gecombineerde document vindt u het taalbeleid en dyslexiebeleid van het Cartesius Lyceum. Vanaf schooljaar 2020-2021 heeft het Cartesius Lyceum na een aantal jaren afwezigheid weer een RT'er in dienst en dit noodzaakte ons het bestaande dyslexieprotocol tegen het licht te houden. Bovendien gaan we werken met steunlessen, onder andere voor het vak Nederlands en dit geeft nieuwe mogelijkheden voor de begeleiding van taalzwakke leerlingen.

Dit beleidsplan geeft de werkwijze weer vanaf september 2020 en vervangt daarmee eerdere beleidsplannen op dit gebied.

Sandra Niemeijer

Rector Cartesius Lyceum

Mei 2020

Taalbeleid

Het Cartesius Lyceum is een school die openstaat voor leerlingen met verschillende culturele achtergronden en dat betekent ook dat onze leerlingen niet altijd de Nederlandse taal als moedertaal hebben. Het is belangrijk om taalachterstanden tijdig te signaleren en te verhelpen. Omdat de taalvaardigheid van elke leerling echter in belangrijke mate het schoolsucces bepaalt, richt het taalbeleid zich op alle leerlingen en niet op een specifieke doelgroep.

Het taalbeleid van de school is erop gericht het taalvaardigheidsniveau bij alle leerlingen te verhogen, onafhankelijk van het niveau waarmee de leerling instroomt. Het doel is dat elke leerling bij het eindexamen het referentieniveau voor de vier taalonderdelen lezen, schrijven, spreken en luisteren op het gewenste niveau behaalt. Voor havo is dat 3F, voor vwo 4F.

Bij alle vakken is er daarom aandacht voor taalvaardigheid. Leerlingen vergroten op die manier hun woordenschat, leren hoofdzaken van bijzaken onderscheiden en doorzien de structuur van steeds moeilijkere en langere teksten. Vakdocenten laten zien dat het loont om beter te kunnen lezen, schrijven en spreken, zodat alle leerlingen mee kunnen doen in een maatschappij die hoge eisen stelt aan taalvaardigheid. Bij de vaklessen Nederlands is het bovendien gebruikelijk dat er veel tijd wordt ingeruimd voor het lezen in de les.

De school zorgt voor diagnose, aanpak en evaluatie en voor communicatie daarover met de betrokken leerlingen, ouders en docenten.

Signalering

Alle leerlingen in de onderbouw havo en vwo maken aan het begin van het schooljaar de nultoets van DiaTaal. Het betreft de toets voor begrijpend lezen, de zogenaamde DiaTekst-toets. Leerlingen die niet op het juiste niveau scoren op deze toets vragen we bovendien om de Dia Woord-toets te maken.

De remedial teacher analyseert deze toetsen en de resultaten worden opgenomen in het leerlingvolgsysteem (Magister). Leerlingen die opvallen, worden uitgenodigd om deel te nemen aan de steunlessen Nederlands. Tijdens deze ondersteuningslessen kan gebruik gemaakt worden van de databank aan toetsen begrijpend lezen in DiaPlus tekstenlab.

Wanneer de remedial teacher het vermoeden krijgt dat er meer aan de hand is en dat er sprake zou kunnen zijn van dyslexie, volgt een ander traject, beschreven in het tweede onderdeel van dit document: dyslexiebeleid.

Begeleiding

Begeleiding van taalzwakke leerlingen vindt plaats tijdens de vaklessen en tijdens de steunlessen Nederlands en Engels. De mentor kan een bemiddelende rol spelen om

een leerling te adviseren naar deze steunlessen te gaan, maar een leerling kan zichzelf ook aanmelden.

De remedial teacher kan een rol spelen in het begeleiden van leerlingen met een ernstige taalachterstand. Dit zal in kleine groepjes of individueel plaatsvinden.

Taalgericht vakonderwijs

In schooljaar 2019-2020 is een PLG (professionele leergemeenschap van docenten) gestart met een onderzoek naar het geven van 'taalgericht vakonderwijs',

Taalgericht onderwijs houdt in dat onze leerlingen bij verschillende vakken les krijgen in het doorgronden van toetsvragen en het systematisch formuleren van het antwoord. Voor alle leerlingen geldt, maar zeker ook voor de minder taalvaardige leerlingen, dat deze manier van werken enorm helpt bij het effectief lezen en dus ook bij het effectief beantwoorden van vragen. Deze methode is ontwikkeld door de universiteit Twente en is omarmd door onze PLG Taalgericht onderwijs. De methode houdt in dat de leerling door middel van het herkennen van doewoorden, puntwoorden en signaalwoorden de kern van een vraag eruit haalt en tot een volledig antwoord komt.

Cartesius-coaches

Vanaf schooljaar 2020-2021 zullen er Cartesius-coaches actief zijn voor meerdere vakken en dus ook voor de talen. Het Cartesius Lyceum kende al een systeem van bèta-coaches, waarbij leerlingen uit de bovenbouw na een intensieve training leerlingen uit de onderbouw konden begeleiden bij de bètavakken. Dit systeem wordt nu uitgebreid en zal ook voor de andere vakken gaan gelden. Leren van en met elkaar levert aan beide kanten meer studiesucces op. Dit systeem verstevigt de leercultuur binnen school. Dit systeem ondersteunt de inzet voor een positief leerklimaat en de taalvaardigheid van leerlingen.

Versterkt Talenonderwijs

Op het Cartesius Lyceum komen leerlingen met veel verschillende talen in aanraking. In de onderbouw krijgen alle leerlingen de talen Engels, Duits, Frans en Spaans en leerlingen van de gymnasiumklassen krijgen bovendien de vakken Latijn en Grieks. We hebben een uitgebreid internationaliseringsprogramma waarbij leerlingen vanaf de derde klas kunnen deelnemen aan internationale uitwisselingen met circa 20 scholen in heel Europa. Tijdens die uitwisselingen is de voertaal Engels. In klas 1 en 2 wordt bij de lessen Engels regelmatig gebruik gemaakt van het platform E-Twinning waarbij leerlingen kunnen samenwerken met leerlingen in andere landen. Ook daar is de voertaal Engels.

In de bovenbouw bieden we leerlingen aan om deel te nemen aan het programma van Cambridge Engels. Zij kunnen dan hun CAE-certificaat halen. Dit is op vrijwillige

basis maar wel geborgd in het curriculum d.w.z. leerlingen die dit kiezen vinden dit op hun rooster terug. Voor Duits is het streven in schooljaar 2020-2021 deel te nemen aan het 'Deutsches Sprach Diplom', een internationaal erkend diploma op het gebied van de Duitse taalvaardigheid. Het programma dat hiervoor gevolgd dient te worden, wordt ingebed in de reguliere lessen.

Moderne Vreemde Talen

Binnen de lessen MVT is Doeltaal Voertaal het streven. In de secties Spaans, Frans en Duits hebben wij bovendien meerdere docenten die 'native speaker' in die taal zijn. Er worden excursies georganiseerd naar Duitsland en Frankrijk en er zijn uitwisselingen met scholen in Spanje.

Aansluiting VO-HO taalvaardigheden

Het Cartesius Lyceum participeert in een samenwerkingsverband OPeRa, waarin de school samenwerkt met alle universiteiten en hogescholen in de stad. Een van de werkgroepen binnen OPeRa is de werkgroep 'aansluiting vo-ho taalvaardigheden' die de rol van taal in de aansluiting vo-ho onderzoekt. In december 2020 wordt het definitieve rapport met bevindingen van deze werkgroep gepresenteerd en zullen wij kijken welke adviezen wij over kunnen nemen en kunnen incorporeren in ons onderwijs.

Dylexiebeleid

Inleiding

Het Cartesius Lyceum is een school voor HAVO en VWO. Sommige van onze leerlingen hebben ondanks hun HAVO-VWO- niveau een extra steuntje in de rug nodig. Dit geldt ook voor leerlingen met dyslexie. Het Cartesius Lyceum wil er zorg voor dragen dat ook dyslectische leerlingen hun talenten ten volle kunnen ontplooien. Naast het begeleiden van leerlingen met een dyslexieverklaring is het doel van het dyslexiebeleid op het Cartesius Lyceum het vroegtijdig signaleren van dyslexie in de brugklas middels screening.(waarover hieronder meer).

In dit beleidsplan vindt u een kort overzicht van het dyslexiebeleid. Hieronder volgt het beleid bij leerlingen die een dyslexieverklaring hebben. Op pagina 4 volgt de beschrijving van het signaleringsonderzoek.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een leerstoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of schrijven op woordniveau. Een leerstoornis wordt binnen de orthodidactiek opgevat als een leergebrek, dat niet het gevolg is van een te lage intelligentie.

Ernstige vormen van dyslexie worden vrijwel altijd al op de basisschool erkend. Toch zijn er in het voortgezet onderwijs leerlingen bij wie dyslexie zich pas manifesteert als ze veel talen en teksten moeten verwerken. Zij bereiken dan pas de grenzen van hun compensatiemogelijkheden. Dyslexie heeft niet alleen consequenties voor de talen, maar voor alle vakken die een beroep doen op functioneel lezen en schrijven.

Dyslectische leerlingen

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

Technisch/inhoudelijk:

- lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen;
- het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken;
- automatiseren (b.v. van regels en/of woordjes) bij alle vakken;

Organisatorisch:

- organiseren en indelen van tijd (huiswerk maken b.v.);het lezen van kleine of schuingedrukte letters.
- concentratie

Niet al deze problemen doen zich (in gelijke mate) bij een individuele leerling voor. Er is bij dyslexie altijd sprake van een individu-gebonden profiel. Daarbij kan het voorkomen dat dyslexie samengaat met andere leer-, gedrags- en ontwikkelingsstoornissen.

Wat doet de school?

In het begin van het schooljaar heeft de remedial teacher een gesprek met de nieuwe leerlingen met een dyslexieverklaring. Zij krijgen een dyslexiekaart met daarop de faciliteiten vermeldt die voor de betreffende leerling van toepassing zijn. De dyslectische brugklasleerling kan (kortdurende) begeleiding krijgen van de remedial teacher. Deze begeleiding is individueel of in kleine groepen en heeft als doel de leerling zo snel mogelijk zelfstandig te laten opereren. De leerling krijgt efficiënte leerstrategieën aangereikt en waar nodig herhaling van de spellingregels. Tijdens de begeleiding staan het vergroten van zelfvertrouwen en zelfredzaamheid centraal. Dyslectische leerlingen mogen gebruik maken van voorleessoftware en de remedial teacher kan indien nodig hierin begeleiden.

Voorlichtingsbijeenkomst voor ouders en dyslectische leerlingen

Voor de ouders/verzorgers van dyslectici in de brugklas wordt aan het begin van het schooljaar een **voorlichtingsbijeenkomst** gehouden. Er wordt uitgelegd wat de school wel kan doen voor dyslectische leerlingen en wat niet. De deelnemers maken kennis met het gebruik van voorleessoftware die gedrukte tekst omzet in gesproken tekst. Dit is voor veel dyslectische leerlingen een extra hulp. De rol van de ouders bij het gebruik van voorleessoftware is essentieel. Dyslectici moeten thuis oefenen met het gebruik. Tijdens de eindexamen kunnen examenteksten ook gesproken geleverd worden. Het is dan zaak dat de leerling met het programma kan werken.

Het signaleringsonderzoek in de brugklas

Alle brugklasleerlingen worden getest op hun leesbegrip en woordenschat met behulp van Diataal. In de eerste periode van het jaar wordt de 'nulmeting' gedaan met DiaTekst, een toets op het gebied van tekstbegrip.

Leerlingen die een lage score hebben op de begrijpend lezen toets, maken ook de toets DiaWoord. Leerlingen die ook op deze test slecht scoren, kunnen door de remedial teacher geselecteerd worden voor verder onderzoek. Zij krijgen dan een aantal testen die specifiek kunnen aantonen of er een kans is op dyslexie. Is dit inderdaad het geval dan wordt de leerling, in overleg met de ouders en de mentor, aangemeld bij een externe instantie voor verder onderzoek.

Wanneer een docent signalen waarneemt die wijzen op dyslexie kan hij dit bij de zorgcoördinator aangeven. De zorgcoördinator beslist of verwijzing naar de remedial teacher wenselijk is.

Steunlessen

Leerlingen die laag scoren op de DiaTekst-toets wordt geadviseerd deel te nemen aan de steunlessen Nederlands. Bij deze ondersteuningslessen wordt gebruik gemaakt van het DiaPlus tekstenlab, een programma dat een grote hoeveelheid leestoetsen bevat die als oefening voor de leerling kunnen dienen.

Faciliteiten voor dyslectici

Dyslectische leerlingen zijn zeer geholpen met goed gestructureerd en gefaciliteerd onderwijs, maar voor de meeste leerlingen zullen daarnaast ook specifieke maatregelen in klassenverband noodzakelijk zijn. De volgende maatregelen kunnen van belang zijn en worden indien van toepassing aangegeven op de faciliteitenkaart (zie bijlage 1):

- De leerling kan extra tijd krijgen voor het maken van toetsen. Bij de examens (ongeacht de lengte van het examen) geldt maximaal 30 minuten. Bij een proefwerk in de klas krijgt de leerling 20% extra tijd met een maximum van 20 minuten. Een alternatief hierbij kan zijn het aantal opdrachten voor de dyslectische leerling met 20% verminderen.
- Vergrotingen zijn niet nodig als een toets gemaakt wordt in lettertype Arial 12.
- Bij luistertoetsen kunnen de leerlingen de toets met verlengde luisterpauzes maken;
- Toetsen mogen op een laptop gemaakt worden die door de school wordt aangeleverd. Het gebruik van internet tijdens de toets is niet toegestaan.

Officiële regelingen m.b.t. het eindexamen

De coördinator leerlingzaken bepaalt in overleg met de zorgcoördinator na lezing van het dyslexierapport welke tegemoetkomingen in principe mogelijk zijn. Vervolgens wordt in overleg met de leerling vastgesteld welke tegemoetkomingen worden gerealiseerd c.q. aangevraagd. Dit moet minimaal een half jaar voor het examen aangevraagd worden.

Voor het schoolexamen en het centraal examen kan een leerling die in het bezit is van een dyslexieverklaring verlenging van examentijd aanvragen. De betreffende leerling krijgt extra tijd met een maximum van 20 minuten per toets.

De dyslectische leerling kan de toetsen en examens maken op een laptop waarbij spellingscontrole is toegestaan. Ook voorleessoftware is mogelijk en kan geïnstalleerd worden op de laptop.

Beoordeling op spelling

Voor dyslectici gelden geen andere correctievoorschriften voor spelling dan voor andere leerlingen. De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Bij het schoolexamen bepaalt de school zelf in welke mate spelling meeweegt bij de correctie. De school mag daarbij geen uitzondering maken voor dyslectische leerlingen: de correctievoorschriften gelden voor *á*lle leerlingen.

Spelling wordt bij de centrale examens Nederlands streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Toch weegt spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een dyslectische leerling kan nooit meer dan één punt aftrek krijgen voor spelling en kan deze compenseren door tekstbegrip en andere essentiële taalvaardigheden.

Bijlage 1:

Faciliteitenkaart

Naam: Klas:

Toegekende faciliteiten

- ✓ voldoende tijd voor toetsen bij alle vakken
(de docent kiest de manier; maximaal 20% meer tijd
of 20% minder opgaven)
- ✓ toetsen maken op een laptop
- ✓ gebruikmaken van voorleessoftware
- ✓ overig:.....

Dit verwachten we van jou:

- ✓ voldoende inzet, ook bij de moeilijke vakken
- ✓ het accepteren van aangeboden extra hulp
(ook in je vrije tijd)
- ✓ overig:.....

LEG DEZE KAART BIJ ELKE TOETS OP JE TAFEL !

